

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ

(Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)

-12-

TOPLANTIYA DAVETLİSİNİZ

Yer:

Tarih:

Saat:

Konuklar:

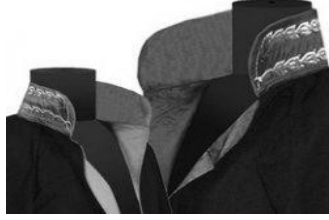

Devletin Yapısı -3 YARGI

Toplantı tutanaklarını ve değerlendirme raporlarına
www.tkmm.net adresinden ulaşabilirsiniz.

YARGI

Yargı; yürütme ve yasama ile birlikte, kuvvetlerin ayrılığı ilkesine dayanan demokrasi rejimlerindeki üç erkten biri. TC Anayasası' nın üçüncü bölümü yargıya ilişkin düzenlemeleri içeriyor, bu bölümün ilk maddesindeyse yargının bağımsızlığı düzenlenmiş. Buna göre yargının vereceği kararları kimsenin etkileyemez ve hakimler kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

TC Anayasası

Mahkemelerin bağımsızlığı

MADDE 138- Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

Yine Anayasaya göre;

*Mahkemelerde duruşmalar herkese açık.

*Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir.

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ'nden AĞIR CEZA MAHKEMELERİ'ne

DGM'ler ilk kez 1973 yılında anayasaya girdi. Özellikle bireysel hak ve özgürlüklerin kullanımını sınırlayan kararlarıyla Türkiye'nin yıllarca gündeminden çıkmadı. Ve nihayet 1994'de yapılan bir değişiklikle anayasadan çıkartıldı. Fakat yerine getirilen Özel Yetkili Mahkemeler (ÖYM) de benzer sonuçlara yol açtı. En son Temmuz 2012'de meclise verilen bir önergeyle Ergenekon, Balyoz ve KCK davalarına bakanlar dışında ÖYM'ler de kaldırıldı, yerlerine bu sefer Ağır Ceza Mahkemeleri geldi.

YÜKSEK MAHKEMELER

TC Anayasası yüksek mahkemeleri de düzenliyor. Yüksek Mahkemeler şunlar: Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdari Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi.

Anayasa Mahkemesi

Anayasa Mahkemesi yasaların anayasaya uygunluğunu denetliyor, yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına, partilerin mali denetimlerine ve kapatılma davalarına bakıyor ve yüce divan sıfatıyla yargılama yapabiliyor. Verdiği kararlar kesin, iptal kararlarının da gerekçesini yazmadan açıklayamıyor. Vatandaşların anayasa mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı var. Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu da yapılabilir.

Yargıtay

Üyeleri HSYK tarafından seçilen Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme yeri. Yargıtay' ın verdiği karara yapılan "karar düzeltme itirazı" ise yapılan yasa değişikliği ile yakın dönemde kaldırıldı, ama bölge adliye mahkemelerinin kurulmasına kadar bu itiraz hakkı saklı.

TC Anayasası

Danıştay

MADDE 155- Danıştay, idarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar. (...)

Uyuşmazlık Mahkemesi

MADDE 158- Uyuşmazlık Mahkemesi adli, idarî ve askerî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlenmeye yetkilidir. (...)

Sayıştay

MADDE 160- Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. (...)

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK)

Hakim ve savcılarının terfi, tayin ve diğere özlük işlerini yürüten Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na Adalet Bakanı başkanlık yapıyor. Kurulun aldığı 'meslekten men' kararlarıysa yargı denetiminde.

TC Anayasası

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu

MADDE 159- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yirmiiki asıl ve oniki yedek üyeden oluşur; üç daire halinde çalışır.

Kurulun Başkanı Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurulun tabii üyesidir. Kurulun, dört asıl üyesi, nitelikleri kanunda belirtilen; yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ile avukatlar arasında Cumhurbaşkanınca, üç asıl ve üç yedek üyesi Yargıtay üyeleri arasında Yargıtay Genel Kurulunca, iki asıl ve iki yedek üyesi Danıştay üyeleri arasında Danıştay Genel Kurulunca, bir asıl ve bir yedek üyesi Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulunca kendi üyeleri arasında, yedi asıl ve dört yedek üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcılar arasında adli yargı hâkim ve savcılarınca, üç asıl ve iki yedek üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hâkim ve savcılar arasında idari yargı hâkim ve savcılarınca, dört yıl için seçilir. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilir.

(...)

Kurul, adlî ve idarî yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

Hâkim ve savcıların görevlerini; kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, ilgili dairenin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılır. Soruşturma ve inceleme işlemleri, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilir.

Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz.

(...)

*2010 yılında referanduma sunularak kabul edilen değişikliklerde özellikle Anayasa Mahkemesi ve HSYK üyelerinin kimler arasında ve kim tarafından atandığı, görev süreleri konularına ilişkin tartışmalar yargı bağımsızlığını zedeliyor tartışmaları yaşanmıştı. Bu tartışmalar hala sürüyor.

Askeri Mahkemeler

2010'daki referandum sonucu yapılan değişlikle askeri mahkemelerin görev alanları daraltıldı. Artık anayasanın 145. Maddesine göre askerler ağır cezalı suçlarda sivil mahkemelerde yargılanmıyor ve siviller de savaş hali dışında askeri mahkemede yargılanmıyor.

TC Anayasası

Askerî Yargıtay

MADDE 156- Askerî Yargıtay, askeri mahkemelerden verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Ayrıca, asker kişilerin kanunla gösterilen belli davalarına ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Askerî Yargıtay üyeleri birinci sınıf askeri hâkimler arasından Askerî Yargıtay Genel Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla her boş yer için göstereceği üçer aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci Başkanı ve daire başkanları Askerî Yargıtay üyeleri arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atanırlar.

(...)

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

MADDE 157- Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesidir. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hâkim sınıftan olan üyeleri, mahkemenin bu sınıftan olan başkan ve üyeleri tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oy ile birinci sınıf askeri hâkimler arasından her boş yer için gösterilecek üç aday içinden; hâkim sınıftan olmayan üyeleri, rütbe ve nitelikleri kanunda gösterilen subaylar arasından, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askerî hâkim sınıftan olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.

Bu konudaki en önemli tartışma, yargının iki başlı oluşu. Yani Askeri Yargı'nın ayrı bir yolda kendi kendine ilerlemesi. 1960 askeri darbesiyle başlayan bu ayırım, askeri yargının her askeri darbe sonrası alanının ve yetkilerinin genişlemesiyle –özellikle 1980 rejimi sonrasında- iyice büyüdü. Son referandumla yapılan değişiklikler her ne kadar askeri mahkemelerin yetkilerinde bazı kısıtlamalar getirdiyse de iki başlılığa dolunmadı. Yeni Anayasa'nın bu soruna nasıl bir çözüm getireceğini zaman içinde göreceğiz.

Şeytan'ın avukatı soruyor:

- Heh heh heh!.. Bence yeni Anayasa'da Eğitim Mahkemeleri, Ziraat Mahkemeleri, Tıp Mahkemeleri filan kurulsun. Öğretmenlerin, çiftçilerin, doktorların davalarına ayrı ayrı mahkemeler baksın, herkesin kendi mahkemesi olsun, kimse gücenmesin. Hem böylelikle hukuk fakültesi mezunlarına da yeni iş alanları açılır, kimse işsiz kalmaz.

- İyi de bir öğretmenle bir çiftçi arasında sorun çıkarsa hangi mahkeme bakacak?

Yargı konusunda

**SİVİL
TOPLUM
NE DÜŞÜNÜYOR?**

KİM, NE DEDİ?

Anayasa konusunda çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin şu ana kadar yayınlanmış olan sonuç metinlerinde yar alan bu konulardaki görüşlerini sizin için yanyana getirdik. Bu tarihten sonra yapılacak açıklamalardaki görüşleri de toplamaya devam ederek çalışma sonunda (en erken Kasım 2012'de) yayınlanacak olan "Ortak Paydalar" kitabına, kendi çalışmalarımızın yanına yerleştireceğiz.

ADALETİ SEVENLER DERNEĞİ

Üniter, Bölge Devlet ilkesine uygun idari yerinden yönetim modeli ile; Yasama ve Yargı yetkisi merkezi yönetimde, Yürütme yetkisinin bir kısmı bölge idarelerine, bölge idareleri de kendi yürütme yetkisinin bir kısmını alt kademedeki mahalli idarelere aktarmış olarak, merkezi hükümetin bu yetkilerde arttırma ve eksiltme yetisi ile bölge ve alt mahalli idareleri denetleme yetkisini elinde bulundurduğu bir sistem olmalıdır.

Siyasî birer makam olan Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay başkanları ile Yargıtay Başsavcısı' nın seçimi de TBMM tarafından yapılmalıdır.

Askeri yüksek yargı kaldırılmalı, askeri hâkimler üniformasız olmalıdır

ALEVİLER

Yeni anayasa, yasama, yürütme ve yargı arasındaki kuvvetler ayrılığını dikkate alacak şekilde düzenlenmeli.

ANAYASA PLATFORMU

Hâkimlik teminatı anayasada muhafaza edilmeli. Hâkim ve savcıların mesleğe alınma, denetim ve özlük konularıyla HSYK ilgilenmeli. Yargı bağımsızlığı tam olarak sağlanmalı. HSYK' ya siyasi müdahale olmamalı, kurul üyeleri hâkim ve savcılar tarafından seçilmeli.

Anayasaya savunma bağımsızdır ve yargının kurucu unsurudur hükmü konulmalıdır. İddia ve savunma makamlarının eşit konumlanması sağlanmalıdır. İdari yargıda birlik sağlanmalıdır. İdarenin bütün işlem ve eylemleri istisnasız yargı denetimine tabi olmalıdır. Kamu denetçiliği anayasal bir kurum olmalıdır.

DEMOKRATİK ANAYASA HAREKETİ

Yürütme-yasama-yargı organları halk tarafından seçilmeli ve gerektiğinde geri çağırılması güvence altına alınmalıdır

DİSK

Yargı erki, kurumsal güvence ve bağımsız statü ile, tarafsız, hızlı ve adil yargıyı gerçekleştirebilecek biçimde yeniden yapılandırılmalıdır. Yürütme-yargı ayrılığı ilkesini zedeleme riski bulunan ve yürütmenin yargı üzerinde vesayetine neden olan kurallara yer verilmemelidir (örneğin, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na [HSYK] yürütme üyelerinin katılımı, vs).

Yargıçlar, idari yönden adalet bakanlığına bağlı olmamalıdır. Savcılar olabilir; ancak bağıllık, savcılık güvencesini zedeleyici eşiğe gelmemelidir.

Hukuk devleti ve adil yargılanma hakkının en önemli güvencelerinden olan yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesinin yalnızca kurumsal düzenleme ile yerleştirilmesi söz konusu olamayacağından, sürekli mesleki eğitimin -özellikle insan hakları temelinde- geliştirilmesine yönelik ilkeler de konulmalıdır.

Yargıçlar ve savcılar bakımından disiplin soruşturması veya suç nedeniyle soruşturma açılıp açılmamasına karar verme yetkisi Adalet Bakanı'ndan alınarak bağımsız bir makama verilmeli, karara itiraz imkânı olmalıdır.

Yargıçlık, önemli sorumlulukları da içerir. Bu nedenle yargıçların yargısal davranış ilkelerine (bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, mesleğe

yaraşırlık, ehliyet ve özen) uygun olarak görev yapacakları hükme bağlanmalıdır. Yargıç ve savcıların göreve alınmalarında cinsiyetler arası eşit temsil esasına uygun davranılmalıdır. Yargıç ve savcılarının - yargısal davranış ilkelerine aykırı olmamak koşuluyla- dernek, vakıf ve sendikalar şeklinde örgütlenme haklarının olduğu Anayasada vurgulanmalıdır.

Yargının amacı, hukuku uygulamak ve adaleti gerçekleştirmektir. Hukuka uygunluk ve adalete ulaşmanın aracı ise, bağımsız ve yansız yargıdır. Bir anayasanın çağdaş hukuk devletini kurabilmesi, ancak bunun açık olarak öngörülmesi ve bunun yaşama geçirilmesi ile olanaklıdır. Adil yargılanmanın gerçekleşmesi, büyük oranda, yargının yansızlık ve bağımsızlık esasına göre kurumsallaşmasına; yargıda etik değerlerin gelişimine, yargıda niteliğin (kalitenin) öne çıkarılmasına ve sürekli eğitimin sağlanmasına bağlıdır.

Savcılara bağlı adli polis örgütlenmesine gidilmeli, kanıtlara ulaşmada, sanıkların bulunup yakalanmalarında ve sorgulanmalarında güvenilirlik sağlanmalıdır. Hukuk devletinin en yaşamsal ögesi olan, devlet organlarının her tür eylem ve işlemlerinin yargı denetimine bağlı olması ilkesinin gereği yerine getirilmelidir. Denetlenemez işlemler kategorisi ve belli süre denetim yasağı öngören düzenlemeler gözden geçirilmelidir. Danıştay'ın imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini inceleme yetkisi yeniden getirilmelidir.

İMAM HATİP LİSESİ MEZUNLARI ve MANSUPLARI DERNEĞİ

Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı en üst düzeyde yer almalı; iddia ve savunma makamı eşit hale getirilmeli.

Askeri yargı ve Askeri Yüksek Mahkemeler kapatılmalı.

Yüksek Seçim Kurulu yargı bölümünde bir yargı organı olarak düzenlenmeli.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna, TBMM tarafından daha fazla üye seçilmesine imkân tanınmalı; Adalet Bakanı'nın Kurul üyeliğine son verilmeli.

Anayasa Mahkemesinin üye sayısı, bireysel başvurulara cevap verecek kadar artırılmalı. Mahkemeye TBMM'den üye seçilme yöntemi benimsenmeli. Anayasa Mahkemesi kararlarının gerekçelerinin bağlayıcı olmadığı açıklığa kavuşturulmalı.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

Hukukun üstünlüğü ilkesine uygun bir yargı yapılanmasına gidilmelidir. Yargı birliği oluşturularak askeri mahkemeler, askeri Yargıtay ve askeri yüksek idare mahkemesi kapatılmalıdır. Sadece askeri disiplin mahkemeleri kurulmalıdır. Anayasa da hiçbir şekilde özel yargılama biçimlerine izin verecek düzenlemeye yer verilmemelidir. Yargı yapılanmasında hâkimler birliği ve savcılar birliği ayrı ayrı düzenlenmelidir. Mesleğe kabulde ve ilerlemede Adalet Bakanlığı devre dışı bırakılmalıdır. Adalet bakanı ve müsteşarı hiçbir şekilde kurallarda yer almamalıdır. Hâkimlik ve savcılık mesleğine kabulde öncelikle en az 5 yıllık avukatlık yapma şartı getirilmelidir. Üniversiteden mezun olduktan sonra hiçbir toplumsal yaşama dâhil olmadan ve iş tecrübesi bulunmadan kişilerin stajla hâkimlik ve savcılık mesleğine kabul edilmesi sistemine son verilmelidir.

Yüksek yargının yapısında çoğulculuk ilkesine uygun olarak belirleme yapılmalıdır. Hâkimlerin, savcılarının, avukatların temsilcilerinin seçimini yanı sıra, parlamento da nitelikli çoğunluğa göre seçim yapılması sağlanmalı, heyetin oluşumunda farklı toplumsal kesimlerin temsilcilerinin seçilmesinin önü açılmalıdır.

MAZLUMDER

Yargıya ilişkin genel haklar ve ilkeler ile hakimlik teminatına ilişkin maddeler korunmalıdır. İlk derece mahkemeleri ve Yüksek Mahkemeler için ön görülen "yargı yolu" çeşitliliği ortadan kaldırılmalı, bir tek yargı yolu ön görülerek bu yargı yolu içerisinde ihtisaslaşmış dairelere yer

verilmelidir. Hak arama hürriyetini engelleyen ve adeta kuruldukları düzenin bekçiliğini yapan İdari Yargı Yolu (İdari Mahkemeleri, vergi mahkemeleri ve bu mahkemelerin üst mahkemesi olan Danıştay), Askeri Yargı Yolu (Askeri Disiplin Mahkemeleri, Askeri Ceza Mahkemeleri ve bunarın üst mahkemesi olan Askeri Yargıtay) ve Askeri İdari Yargı Yolu (Askeri Danıştay) katiyetle kaldırılmalıdır. Bu mahkemelerin görevleri ön görülecek tek Yargı Yolu olan Adli Yargı Yolu içerisindeki ihtisas dairelerine aktarılmalıdır. Hali hazırda var olan “Yargı Reformu” çerçevesinde, İstinaf mahkemeleri faaliyet geçirilerek, kurulacak bu düzen üç aşamalı hale getirilmelidir.

Anayasa Mahkemesinin görevleri de kurulacak yeni tek yollu adli mahkemelere aktarılmalı, Anayasal denetim bu mahkemelerden birinin görevi haline getirilerek Anayasa Mahkemesi kaldırılmalıdır. Sayıştay genel hak arama hürriyeti kapsamı dışında olduğundan, yaptığı teknik işler gözetilerek “Mahkeme” olma vasfı kaldırılıp, bir üst kurul olarak, görevine devam etmesi sağlanmalıdır.

MEMUR-SEN

Anayasa mahkemesi üyeleri arasında sivil toplum temsilcileri de yer almalı, STK temsilcileri stklarca gösterilecek adaylar arasından meclisce seçilmeli. Disiplin mahkemeleri dışındaki askeri mahkemeleri ve askeri yüksek yargı organlarına son verilmeli. Yargı yoluna başvurulabilecek HSYK kararlarının kapsamı genişletilmeli. Anayasa mahkemesinin üye sayısı 19'a çıkartılmalı, hukukçu sayısındaki azaltmada dikkatli olunmalıdır. Yargıtay cumhuriyet başsavcısı tarafından dava açma talebine izin verilmesi görevini TBMM Anayasa komisyonu yürütmeli. Mecliste grubu bulunan üyelerin komisyona gönderecekleri üye sayısı milletvekili sayılarına göre belirlenmeli.

SİVİL DAYANIŞMA PLATFORMU

Anayasa, devletin yasama, yürütme ve yargı erkini demokratik katılıma, varlık nedenini insan onuruna dayandırmak suretiyle meşruiyet sorununu çözebilir.

TESEV

Yargı ile ilgili hükümler düzenlenirken yargı organlarının yapacağı denetimin hukuk çerçevesi içinde kalması ve bir yerindelik denetimine dönüşmemesi gereklerine uygun olarak düzenlenmelidir.

Anayasa mahkemesinin de esaslan denetleme yetkisine sahip olmadığı kesin bir dille belirtilmelidir.

Kamu denetçiliğinin anayasal bir kurum olması devlet denetleme kuruluna olan ihtiyacı boşa çıkarmaktadır.

Yargı bağımsız ve tarafsız olmalıdır. Bağımsızlık kurumsal ve bireysel olarak sağlanmalıdır. Kurumsal bağımsızlık için 138. maddeye paralel bir hükmün olması gerekir ama bu tek başına yeterli değildir.

HSYK' nın yeniden yapılandırılması iyi olmuştur ama HSYK üyelerini cumhurbaşkanı seçmemelidir. HSYK üyelerinin en az 3'te 1' i TBMM tarafından seçilmeli, HSYK kararlarında şeffaflık olmalı, kurulun disiplin cezası içeren tüm kararları yargı denetimine tabi tutulabilmelidir.

TESİAD

*Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

*Hâkimler ve savcılar adlî ve idarî yargı hâkim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hâkim ve savcılar eliyle

yürütülür. Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz. Hâkimler, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler. Hâkim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir. (..)

*Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir. Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir. Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur. Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.

*Askerî yargı askeri mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir.

Askeri davalara bakan uzmanlık mahkemeleri hâkimleri, diğer adli ve idari mahkeme hâkimleri gibi sivil savcı ve hâkimlerden oluşur. Taraflardan birisinin sivil olduğu davalar sivil mahkemede; taraflardan her ikisinin de asker olduğu davalar askeri mahkemelerde görülür. Askeri mahalde işlenen suçlar hariç, hiçbir halde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı

suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür. Askeri mahkemelerde görev yapan hâkim ve savcılar, kendi statüsündeki diğer hâkim ve savcılarla aynı özlük haklarına sahiptir.

*Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez. Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır. Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz. Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir. (...)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Yargı yetkisi, ulus adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

YENİ ANAYASA PLATFORMU

Kuvvetler ayrılığı sistemi etkinleştirilmeli, bununla birlikte tüm kurumların çoğulculuğa dayandırılması suretiyle kurum içi denge ve kontrol mekanizmaları öngörülmelidir.

Meclis, devlet başkanlığı, hükümet ve Anayasa Mahkemesi gibi belirli kurumlar dışında hiçbir kuruma anayasada yer verilmemelidir.

Devletin etkinliği, kurumsal yapının gerektiğinde hızla değiştirilmesini gerektirmektedir.

Yargı yeniden yapılandırılmalı, demokratik meşruiyeti bütünüyle sağlanmalıdır. Kurumsal yapısı, merkeziyetçilikten kurtulmalıdır.

Yargı ve ordu başta olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ayrımsız demokratik katılım gereği, herkesin kendi kimliği ve tercihiyle görev üstlenmesi imkânı sağlanmalıdır. Bu kurumların ideolojik ve görsel dışlayıcılıklardan arındırılması yaşamsaldır.

YENİ ANAYASA YOLCULUĞU

2007 Hükümet yeni bir Anayasa hazırlığına girişti, bir taslak hazırlattı. Ama bu çalışma çok tepki aldı. Diğer siyasi partilerle bir uzlaşma ortamı görülmeyince, üstüne bir de Ak Parti için kapatma davası açılınca tasarı rafa kalktı.

2010 Ancak yaptığı işlerin çoğu yargı engeline takılan, sonunda kapatılma tehlikesini kıl payı atlatan Ak Parti, özellikle asker-sivil ilişkilerini ve yargının yapısını değiştirmeyi hedefleyen geniş bir değişiklik paketi hazırladı. Taslak TBMM'den 2/3 çoğunlukla geçemeyince referanduma gidildi ve 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumda değişiklik paketi % 58 evet oyuyla kabul edildi.

2010 Seçimleri sonrasında Ak Parti, Anayasa'yı baştan aşağı değiştirmek için, bu kez siyasi ve toplumsal uzlaşma istediğini de belirterek tekrar harekete geçti. Parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin (Ak Parti, CHP, MHP ve BDP) eşit sayıda –üçer-milletvekili ile katıldığı bir uzlaşma komisyonu kuruldu ve çalışmalarına başladı.

Anayasa hazırlama süreci

2012 yılında yeni Anayasa'nın tamamlanması hedefleniyor. Uzlaşma komisyonunca hazırlanan yol haritasına göre:

1. Yazılı görüş alma: 2011 sonuna kadar sivil toplumdan yazılı olarak görüşler toplanmış olacak. *(Tamamlandı)*

2. Diyalog: 2012 Nisan ayı sonuna kadar sivil toplumla toplantılar, karşılıklı görüşmeler yapılacak. *(Tamamlandı)*

3. İstişare: Uzlaşma kurulu, birikimleri değerlendirerek üzerinde uzlaşmaya vardığı bir taslak hazırlayacak.

4. Tartışma ve karar: Bu taslak parlamentoda görüşülerek karara bağlanacak. Ya 2/3 oyla kabul edilecek, ya da halkoyuna sunulacak

İLKELER VE YÖNTEMLER

TBMM'de Anayasa Uzlaşma Komisyonu oluşturulduğunda akla gelen ilk soru, bu komisyonun çalışma ilke ve yöntemlerinin ne olacağı ve sivil toplumla ilişkilerinin nasıl düzenleneceği oldu. Anayasa konusunda düzenli çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin temsilcileri 21.10.2011

tarihinde tam gün süren bir arama toplantısı yaparak bu konudaki ortak paydalarını belirlediler ve TBMM Uzlaşma Komisyonunun ilk toplantısına yetiştirdiler.

İLKELER:

Yeni Anayasa yapım sürecine sivil toplumun katılımında -Avrupa Konseyi tarafından da benimsenmiş olan- dört ana ilkenin temel oluşturması görüşüdeyiz: *(Beşinci maddeyi biz ekledik)*

- 1. Kapsayıcılık** (Toplumun hiçbir kesiminin bu süreçten dışarıda kalmaması)
- 2. Şeffaflık** (Bütün tartışma sürecinin -İnternet ve diğer uygun araçlarla- kamuya açık olması, görünebilmesi, izlenebilmesi),
- 3. Sistemli, zamana bağlı bir planlama** (Sürecin nasıl işletileceği, hangi safhalardan hangi zaman dilimlerinde geçileceğinin belirlenmesi ve açıklanması),
- 4. Geri Bildirim** (Toplanan görüşlerin boşa gitmediğinin, nerede ve nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi ve görüş sahiplerinin bilgilendirilmesi)
- 5. İfade Özgürlüğü önündeki engeller** (Katkıların ve tartışmaların özgürce yapılabilmesi, ancak "İfade özgürlüğü" zemininde mümkündür. Bunu engelleyen yasal mevzuatın, TMK, Basın ve İnternet yasalarının bazı maddelerinin acilen düzeltilmesi -eğer bunun zaman alacağından endişe ediliyorsa- özgür bir ortamı sağlayabilecek idari önlemlerle yolun açılması) gereklidir.

YÖNTEMLER:

Sivil toplumun sürece katılımındaki belli başlı yöntemler ve kullanım biçimleri hakkındaki ortak görüşlerimiz şöyle özetlenebilir:

A. Yazılı görüş alma: Yazılı görüş almak için bir sistem ve mekanizma oluşturulmalıdır

1. Görüşler kimden ve nasıl alınacak?
2. Alınan görüş ve bilgiler nasıl sınıflandırılacak?
3. Bu görüşler nasıl değerlendirilecek, geri bildirim, kamuya açıklama ve zamanlama nasıl olacak?

B. Görüş alma toplantıları

- 1 Toplantılar STÖ'lerle “ tematik” ve halk ile “gündemli” olarak yapılmalı,
- 2 Sivil toplum katılımı kurumsallaştırılmalı, TBMM ile bağlantı sürekli hale getirilmeli,
- 3 Toplantılarda cinsiyet eşitliği ya da %40 kadın kotası uygulanmalı,
- 4 Herkesin ana diliyle görüş vermesi olanağı sağlanmalıdır.
- 5 Toplantılar elden geldiğince yerele yayılmalı,
- 6 Anayasa Hazırlık Komisyonu'nun üyeleri de bu toplantılara katılmalıdır.

C. İnternetin genel kullanımı ve medyanın etkin katkısı için birlikte çaba gösterilmelidir.

- 1 TBMM web sitesi interaktif olmalı, buraya tarafsız ve iyi formüle edilmiş sorular yerleştirilmeli,
- 2 Tüm gelişmeler bu siteye güncel olarak yansıtılmalı,
- 3 Aynen TRT-3'teki Meclis TV gibi bir TV kanalı olmalı, kanalın yönetimi Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun oybirliği ile seçtiği kişilerden oluşmalı,
- 4 İnternet ve medya mekanizmaları ve araçları, dezavantajlı gruplar göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır.

YOL HARİTASI, GÖREV BÖLÜMÜ ve OLASILIKLAR

- 1 Toplantı bitiminde, bu Ortak Payda'ları Ankara'ya götürerek TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na iletmek ve onlarla yüzyüze görüşerek anlatmak üzere şu beş gönüllü seçildi:
- 2 Ahmet Güneç, Ayşegül Devecioğlu, Levent Göneç, Mustafa Dağcı, Özge Genç. *(Tarih belli olduğunda bu kişilerden gelemeyen olursa, o kişinin temsilcisi olduğu kurumdan başka bir katılımcı istenerek boşluk doldurulacak)*
- 3 Toplantı Ortak Payda tutanağını hafta sonunda hazırlayıp katılımcılara yollamak ve Pazartesi günü TBMM Uzlaşma Komisyonuna başvurarak randevu istenmek görevlerini TkMM üstlendi.

Katılımcılar: (Alfabetik)

Anayasa Kadın Platformu, DAH/Demokratik Anayasa Hareketi, Ekolojik Anayasa Girişimi, Genç Siviller, LGBTT İstanbul, Memur-Sen, NDI, Özgürlükçü Anayasa Platformu, SDP/Sivil Dayanışma Platformu, SETA, TEPAV, TESEV, Türkiye küçük Millet Meclisleri, YAP (Yeni Anayasa Platformu) AÇG (Anayasa Çalışma Grubu).

ANAYASA UZLAŞMA KOMİSYONUNUN ÇALIŞMA USULLERİ

Madde 1.- Komisyonun adı

Komisyonun adı, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Uzlaşma Komisyonu"dur.

Madde 2.- Komisyonun görevi

Komisyonun görevi, anayasa yapım sürecini yönetmek ve anayasa taslak metnini hazırlamaktır.

Madde 3.- Komisyon Başkanı

Komisyonun Başkanı TBMM Başkanıdır. TBMM Başkanının yokluğunda TBMM Başkanının görevlendirdiği Komisyon üyelerinden birisi oturuma başkanlık eder.

Madde 4.- Komisyon toplantıları ve gündem

Komisyon haftada en az 2 gün toplanır. Gerekliğinde haftalık toplantı sayısı artırılabilir. Toplantılar Salı ve Perşembe günleri yapılır.

İzleyen toplantının gündemi ile gün ve saati, mevcut toplantı biterken belirlenir.

Komisyon Ankara dışında da toplantılar yapabilir.

Madde 5.- Toplantı yeter sayısı

Komisyon en az üç siyasi partinin birer üyesinin katılımı ile toplanır.

Madde 6.- Karar yeter sayısı

Komisyon, Komisyonu oluşturan bütün siyasi partilerin mutabakatı (görüş birliği) ile karar alır. Karar alınamayan konular, Komisyonun uygun göreceği zamanda yeniden değerlendirilir.

Sürecin tamamlanıp tamamlanmadığı ve nihai metnin (taslak bütününün) tekemmül edip etmediği hususu dahi mutabakat ile belirlenir.

Madde 7.- Tutanak

Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulur. Komisyon bazı hallerde tutanak tutulmamasına karar verebilir. Toplantı tutanakları üyelere basılı veya CD ortamında ivedi olarak dağıtılır. Komisyon çalışmaları sona ermedikçe hiçbir tutanak kamuoyuna açıklanamaz.

Madde 8.- Teknik heyet

Her siyasi partinin önereceği birer uzman ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görevlendirilecek birer uzmandan üç teknik heyet oluşturulur. Siyasi partilerin önereceği uzmanların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır. Teknik heyet, verileri toplar, tasnif ve analiz eder ve bir değerlendirme raporu hazırlayarak Komisyona sunar. Gerektiğinde teknik heyet sayısı artırılabilir.

Madde 9.- Danışman görevlendirilmesi

Her siyasi parti toplantılarda en çok ikişer danışman bulundurabilir.

Danışmanlar müzakereye katılamaz.

Bunların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır.

Komisyonunda bulundurulacak danışmanlar duruma göre değiştirilebilir.

Madde 10.- Kapalı toplantı esası ve toplantıya katılabilecekler

Komisyon toplantıları basına kapalı olarak yapılır. Ancak Komisyon, saydamlığı sağlamak üzere gereken tedbirleri alır. Komisyon, bu kapsamda Başkanı marifetiyle toplantı bitiminde uygun göreceği içerikte açıklamada bulunur.

Komisyon toplantılarına Komisyon üyeleri, toplantıya davet edilen kişiler ve görevlendirilenler dışında kimse katılamaz.

Madde 11.- Çalışma süresi ve aşamalar

Komisyon, çalışmalarını 2012 yılı sonuna kadar tamamlamayı hedefler.

Komisyon çalışmaları aşağıdaki aşamalardan oluşur:

1. Aşama: Katılım, veri toplama ve değerlendirme.
2. Aşama: İlkelerin belirlenmesi ve metin oluşturma.
3. Aşama: Metnin kamuoyuna sunulması ve kamuoyunca tartışılması.
4. Aşama: Kamuoyunda beliren görüşlere göre taslağın gözden geçirilerek teklif haline getirilmesi.

1. aşama Nisan 2012 sonunda tamamlanmış sayılır. Diğer aşamaların süreleri Komisyon tarafından kararlaştırılır.

Madde 12.- Katılım

Toplumun bütün katmanlarının Anayasa Uzlaşma Komisyonunun anayasa yapım sürecine katılımı sağlanır.

Madde 13.- Anayasa taslak metninin değiştirilememesi

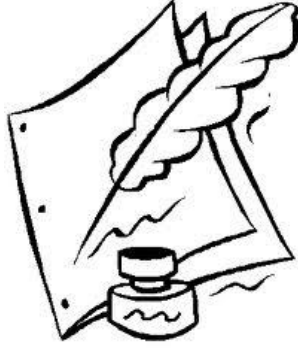
Anayasa taslak metni, gerek uzlaşma ve yasama komisyonlarında ve gerekse Genel Kurulda partilerin mutabakatı olmadıkça değiştirilemez; ekleme yapılamaz. Hazırlanan taslak metnin (teklifin) Meclis Başkanlığına verilmesinden sonra bu metin üzerinde mutabakata dayalı değişiklik yapılması halinde Anayasa Uzlaşma Komisyonunun görüşü alınır.

Madde 14.- Hakkında hüküm bulunmayan haller

Komisyon, uyguladığı hukuku, mutabakatla gözden geçirebilir ve değiştirebilir. Ayrıca hakkında hüküm bulunmayan haller için de hukuk kuralı oluşturabilir. Anayasa taslak metninin ve kanunlaşma süreçlerinin bağlı olduğu hukuk, metnin tamamlanmasından sonra siyasi partilerin mutabakatıyla oluşturulur.

Madde 15.- Komisyonun görevinin sona ermesi

Komisyonun görevi, Anayasa teklifinin Genel Kurulda kabul edilip kanunlaşmasıyla veya siyasi partilerden birinin çekilmesi ya da çekilmiş sayılması ile sona erer. En az üç toplantıya mazeretsiz katılmayan siyasi parti, Komisyondan çekilmiş sayılır.

DESTEKÇİLER LİSTESİ

Mart 2012

Bu listeye adlarını yazdıran kişilerin çoğu, TkMM toplantılarına kolaylaştırıcı olarak katıldılar, toplantıları yönettiler. Gazete yazılarında, TV konuşmalarında olumlu izlenimlerini aktararak TkMM'lerin duyurulmasına ayrıca katkıda bulundular. Hepsi de küçük Meclislerimizin onur konuklarıdır, gönülden teşekkür ederiz.

Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, yazar), Adem Meleke (İş adamı), Ahmet İnsel (Ekonomist), Ahmet Mercan (Mazlumder İstanbul Eski Başkanı),Ahu Tanrikulu (TV Programcısı), Ali Bayramoğlu (Gazeteci), Ali Bulaç (Gazeteci, yazar), Ali Nesin (Matematikçi), Ali Saydam (İletişim uzmanı, gazeteci), Alper Görmüş (Gazeteci), Altan Tan (Gazeteci, yazar), Andrew Finkel (Gazeteci), Amberin Zaman (Gazeteci, yazar), Asaf Savaş Akat (Ekonomist), Aslıhan Tekin (Hukukçu), Atilla Dorsay (Gazeteci, yazar), Atilla Yayla (Siyaset Bilimci), Atilla Özdemiroğlu (Müzişyen), Ayça Haykır (STGM), Aydın Engin (Gazeteci, Yazar), Ayhan Bilgen (Yazar), Ayhan Ogan (Sivil Dayanışma Platformu), Ayşe Böhürler (Gazeteci, Yazar), Ayşe Düzkan (Gazeteci),Ayşe Hür (Yazar, Tarihçi), Baskın Oran (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Başak Şengül (TV Programcısı), Bejan Matur (Yazar), Bekir Berat Özipek (Yazar), Belkız Kılıçkaya (TV Spikeri), Betül

Bozdoğan (TV Programcısı), Bülent Deniz (Hukukçu), Celal Başlangıç (Gazeteci), Cezmi Ersöz (Yazar), Cihan Aktaş (Gazeteci, Yazar), Çiğdem Mater (Gazeteci), Derya Alabora (Oyuncu), Dilek Kurban (Hukukçu), Doğan Özgüden (Gazeteci), Doğu Ergil (Siyaset Bilimci), Enver Sezgin (Yazar), Ercan İpekçi (Gazeteci, TGS Başkanı), Ercan Kanar (Hukukçu), Ercan Karakaş (Siyaset Bilimci), Erdal Doğan (Hukukçu), Erdoğan Aydın (Yazar), Ergin Cinmen (Hukukçu), Erol Katırcıoğlu (Siyaset Bilimci), Erol Önderoğlu (Gazeteci), Erol Özkoray (Gazeteci), Ersin Salman (İletişimci), Ertuğrul Kürkçü (Haberci-Bianet), Eser Karakaş (Ekonomist), Esra Arsan (Eğitimci), Eşber Yağmurdereli (Avukat), Etyen Mahcupyan (Gazeteci), Eyüp Burç (TV), Fatma Benli (Hukukçu), Faruk Ünsal (Mazlumder Gen. Bşk.), Fatma Gök (Eğitimci), Faruk Alpkaya (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Faruk Ünsal (Mazlumder Genel Başkanı), Ferai Tınç (Gazeteci), Feray Salman (İHOP), Ferhat Kentel (Sosyolog), Figen Şaştım (Avukat), Fikret Başkaya (Ekonomist, Özgür Üniversite), Fikret İlkiz (Hukukçu), Fikri Sağlar (Gazeteci, Yazar), Fuat Keyman (Siyaset Bilimci), Galip Ensarioğlu (Milletvekili), Gençay Gürsoy (Tabip), Gülden Sönmez (Hukukçu), Güliz Kaptan (Eczacı), Gülten Kaya (Prodüktör), Gürkan Zengin (TV Programcısı), Hakan Tahmaz (Gazeteci, Yazar), Haluk Bilginer (Tiyatrocu), Hasan Mollaoğlu (Hukukçu), Hayrunnisa Çiçek (Gazeteci), Hıncal Uluç (Gazeteci), Hilal Kaplan (Yazar), Hürriyet Şener (İHD İstanbul Eski Başkanı), Hüsnü Tuna (Hukukçu), Hüsnü Öndül (Hukukçu), İbrahim Betil (Bankacı, TEGV), İbrahim Kaboğlu (Akademişyen Hukukçu), İnci Hekimoğlu (Gazeteci), İnci Tuğsavul (Gazeteci), İrfan Neziroğlu (Hukukçu), Joost Lagendijk (Politik Bilimler), Kerem Altıparmak (Ankara Üni. Hukuk Fak.), Kerim Yıldız (KHRP), Koray Düzgören (Gazeteci), Kübra Kurtuluş (Aktivist), Kürşat Bumin (Yazar), Lale Mansur (Oyuncu), Leyla İpekçi (Gazeteci), Leyla Zana (Milletvekili), Lokman Ayva (23. Dönem İstanbul Milletvekili), Markar Esayan (Yazar), M. Emin Aktar (Av. Diyarbakır Baro Bşk.), M. Emin Ekmen (Eski Mv.), M. Emin Tutan (Eski Mv.), M. Emin Yıldırım (Parlamentar Danışmanı), Mahir Ünal (Milletvekili), Mahmut Alınak (Hukukçu), Maya Arakon (Siyaset Bilimci), Mebuse Tekay (Hukukçu), Mehmet Altan (Gazeteci, Yazar), Mehmet Atak (Tiyatrocu), Mehmet Baransu (Gazeteci), Mehmet Bekaroğlu (Tabip, Siyasetçi), Mehmet Elkatmış (Hukukçu), Mehmet Metiner (Milletvekili), Mehmet Şandır (Milletvekili), Mehmet Uçum (Hukukçu), Melih Altınok (Gazeteci), Melike Demirağ (Şarkıcı, Oyuncu), Memet Ali Alabora (Oyuncu), Meral Tamer (Gazeteci), Mithat Sancar (Hukukçu, Ankara Üni.), Muharrem Erbey (Hukukçu,

Diyarbakır İHD Başkanı), Murat Belge (Edebiyat, Bilgi Üni.), Murat Çelikkan (Gazeteci), Murat Sungar (Em. Büyükelçi), Mustafa Ataş (Milletvekili), Mustafa Sütlaş (Hekim), Nalan Erkem (Hukukçu), Necati Ceylan (Hukukçu), Neşe Erdilek (Sosyolog), Neşe Yaşın (Şair), Nevin Gaye Erbatur (Eski Mv), Nevin Sungur (Gazeteci), Nihal Bengisu Karaca (Gazeteci), Nursuna Memecan (Milletvekili), Oral Çalışlar (Gazeteci), Orhan Miroğlu (Yazar), Osman Can (Hukukçu), Osman Coşkunoglu (Eski Mv), Oya Aydın (Hukukçu), Oya Baydar (Sosyolog, yazar), Pervin Mısırlıoğlu (İş kadını), Pınar Selek (Sosyolog, yazar), Raffi Hermonn Araks (Gazeteci), Ragıp İnceşadır (Grafik Tasarımcısı), Ragıp Zarakolu (Yayıncı), Rasim O. Kütahyalı (Yazar), Reyhan Yalçındağ (Hukukçu), Rıza Türmen (AİHM Eski Yargıcı, Mv), Roni Margulies (Yazar, Şair), Rüstem Batum (Belgesel ve TV Programları Yapımcısı), Sacit Kayasu (Adana eski Cumhuriyet Savcısı), Sait Çetinoğlu (Aktivist), Salih Memecan (Karikatürist), Sami Gören (Hukukçu), Sedat Yurtdaş (Hukukçu), Senih Özay (Hukukçu), Sezen Aksu (Müziyen), Sırrı Süreyya Önder (Yönetmen, Milletvekili), Sibel Eraslan (Gazeteci), Suade Arançlı (STGM eski Başkanı), Suzan Samancı (Yazar, Gazeteci), Şahin Candaş (Güvercinler Meclisi), Şahismail Bedirhanoğlu (GÜNSİAD Bşk.), Şanar Yurdatapan (Müziyen), Şebnem K. Fincancı (Tabip, TİHV Başkanı), Tahir Elçi (Hukukçu), Tan Oral (Çizer), Tarık Günersel (Yazar), Toktamış Ateş (İktisatçı), Tomris Özden (Yazar), Tuna Bekleviç (Toplum ve Demokrasi Derneği Bşk.), Turgut Kazan (Hukukçu), Ufuk Uras (İktisatçı, Eski Mv), Uluç Gürkan (Yazar), Umur Talu (Gazeteci), Ümit Boyner (TÜSİAD Bşk.), Ümit Kardaş (Hukukçu), Ümit Sönmez (TV Programcısı), Üstün Akmen (Eleştirmen), Vahit Bıçak (Hukukçu), Veysel Uçum (Hukukçu), Yaman Akdeniz (Hukukçu, Bilgi Üni.), Yaşar Kemal Gökçeli (Yazar), Yaşar Seyman (Yazar, Sendikacı), Yıldırım Oğur (Gazeteci), Yıldız Ramazanoğlu (Yazar), Yılmaz Ensaroğlu (Araştırmacı, Yazar), Yüksel Selek (Yeşiller Partisi Gen. Bşk.), Zeki Kentel (Gazeteci), Zeynep Tanbay (Koreograf), Zuhul Olcay (Oyuncu)

Halk Anayasa yapabilir mi?

- Olur mu canım öyle şey? Anayasa yapmak çocuk oyuncuğu mı? Bunlara senin benim aklımız ermez. Anayasa, hukukçuların işi.
- *Biz “ev” de yapamayız. O da mimarın işi, değil mi?*
- Tabii, o da onun işi. Ev yaptıracak param varsa, tutarım bir mimar, o yapar. Ben yapamam.
- *Peki, evin nasıl olacağına, kaç kat olacağına, odaların kaç tane olacağına, şekline şemailine de mimar mı karar verir?*
- Ne münasebet! Tabii ben karar veririm, içinde oturacak benim. Ben ona nasıl sipariş edersem ona göre yapar evimi. Aynen terzi gibi. Elbisemi o dikebiliyor, ben değil. Ama nasıl istediğime ben karar veriyorum, o değil.
- *Öyleyse?*

Hadi baştan soralım. Halk Anayasa yapabilir mi?

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ **(Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)**

Türkiye küçük Millet Meclisleri çalışmalarının yapıldığı illerde ve İstanbul'un ilçelerinde belediyelerle işbirliği içinde yapılan bu toplantılar, anayasa konulu konferanslar değildir. Amaç, yeni anayasanın nasıl olması ve nasıl olmaması hakkında halkın görüşlerini düzenli, sistemli –ve aynı konuda yapılan diğer çalışmalarla eşgüdüm içinde- toplayarak yeni anayasayı hazırlayacak olan TBMM'ne sunmaktır.

Aşağıdaki konuların her biri, bu çalışmaya katılan bütün illerde ve İstanbul ilçelerinde eş zamanlı olarak tartışılacak, elde edilen “Ortak Payda”lar her ay bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanacak ve en sonunda “Ortak Paydalarımız” adlı bir el kitabı haline getirilerek kamuoyuna ve Anayasa tartışmalarına girerken tüm milletvekillerine birer adet sunulacak.

ANAYASA TARTIŞMALARINDA 12 KONU **(Kasım 2011 – Ekim 2012)**

1. Anayasa'nın yapısı, hazırlanma ve oylanma süreci *(Konuşuldu)*
2. Birey hak ve özgürlükleri -I-
Yaşam hakkı, kişi dokunulmazlığı, özel yaşamın gizliliği *(Konuşuldu)*
3. Birey hak ve özgürlükleri -II-
Düşünce, inanç, ifade, haberleşme, örgütlenme, toplantı ve gösteri *(Konuşuldu)*
4. Birey hak ve özgürlükleri -III-
Hak arama, savunma, adil yargı *(Konuşuldu)*
5. Doğrudan ve temsili demokrasi, merkezi – yerel yönetimler, şeffaflık *(Konuşuldu)*
6. Devlet ve bireyin sosyo- ekonomik hak ve yükümlülüğü, mülkiyet, miras *(Konuşuldu)*
7. Devlet ve Toplum 1: Çalışma, sendika, grev ve toplu sözleşme *(Konuşuldu)*
8. Devlet ve Toplum 2: Eğitim, öğretim, bilim, sanat *(Konuşuldu)*
9. Devlet ve Toplum 3: Ayrımcılık, Pozitif ayrımcılık, sağlık ve çevre *(Konuşuldu)*
10. Devletin yapısı 1: Yasama *(Konuşuldu)*
11. Devletin yapısı 2: Yürütme *(Konuşuldu)*
12. Devletin yapısı 3: Yargı